

- سازمان سمت، ۱۳۸۱، تهران؛
 ۳. طرح اصلاح فرهنگ فرانسه (ترجمه)، انتشارات وزارت فرهنگ، ۱۳۳۷ ش؛
 ۴. اصول راهنمایی در آموزش و پرورش (ترجمه)، انتشارات وزارت فرهنگ، ۱۳۳۹ ش؛
 ۵. روان شناسی اجتماعی (ترجمه)، اثر ژان مزون نوو، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۳۹ و ۱۳۴۳ ش؛
 ۶. طرح روان شناسی طبقات اجتماعی (ترجمه)، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۰ و ۱۳۴۵ و ۱۳۷۱ ش؛
 ۷. روش مردم شناسی (ترجمه)، دانشگاه تهران، ۱۳۴۰ و ۱۳۴۴ ش؛
 ۸. قواعد روش جامعه شناسی (ترجمه)، دانشگاه تهران، ۱۳۴۲ و ۱۳۵۵ و ۱۳۶۲ ش؛
 ۹. روان شناسی اجتماعی (ترجمه)، اثر اتو کلاپن برگ، انتشارات فرانکلین، ۱۳۴۲ ش (دو جلد). این اثر دوازده بار چاپ شده است؛
 ۱۰. اصول راهنمایی در آموزش و پرورش همسراه با طرح لانژون و الون (ترجمه)، دانشگاه تهران، ۱۳۳۹ ش؛
 ۱۱. مسائل روان شناسی جمعی و روان شناسی اجتماعی (ترجمه)، دانشگاه تهران، ۱۳۴۵ ش؛
 ۱۲. مراحل تربیت (ترجمه)، دانشگاه تهران، ۱۳۴۰ ش؛
 ۱۳. وضع و شرایط روح علمی (ترجمه)، دانشگاه تهران، ۱۳۴۶ و ۱۳۷۱ ش؛
 ۱۴. روان شناسی اجتماعی (ترجمه)، اثر ژان استوتزل، دانشگاه تهران، ۱۳۵۴ ش؛
 ۱۵. اصول روش آزمایشگاهی (ترجمه)، دانشگاه تهران، ۱۳۵۷ ش؛
 ۱۶. روان شناسی و دانش آموزش و پرورش (ترجمه)، دانشگاه تهران، ۱۳۶۰ ش؛
 ۱۷. سیطره کمیّت و علائم آخر زمان (ترجمه)، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۱ و ۱۳۷۲ ش؛
 ۱۸. آرا و نظریه ها در علوم انسانی (ترجمه)، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۲ و ۱۳۷۲ ش؛
 ۱۹. تاریخ روان شناسی، دانشگاه تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۷ ش (دو جلد)؛
 ۲۰. معنی و حدود علوم تربیتی (ترجمه)، دانشگاه تهران، ۱۳۷۰ و ۱۳۷۵ ش؛
 ۲۱. تربیت و جامعه شناسی (ترجمه)، دانشگاه تهران، ۱۳۷۶ ش؛
 ۲۲. وضع کنونی تاریخ آموزش و پرورش (ترجمه)، پژوهشکده تعلیم و تربیت، ۱۳۸۰ ش.
 مخفی نماند که دکتر کاردان علاوه بر آنچه گذشت در نوشتن و ترجمه بخشی از کتاب های زیر همکاری داشت:
 - فلسفه تعلیم و تربیت، جلد اول، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی، تهران، ۱۳۷۲ ش.
 - درآمدی بر جامعه شناسی اسلامی، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، چاپ سلمان فارسی، ۱۳۶۳ ش.
 - بحث در مابعد الطبیعه، ترجمه دکتر یحیی مهدوی و همکاران، انتشارات خوارزمی، ۱۳۷۰ ش.
 - تاریخ فلسفه در اسلام، زیر نظر م. م. شریف، (دو جلد).
 عهده‌الحسین جواهر کلام

فرهنگی

کتاب های دینی در انتظار نقد

روزانه در بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران نشست هایی برگزار می شد، از جمله نشست کتاب و نقد کتاب و نوآوری در پژوهش های دینی در سه دهه اخیر که با همکاری نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی تشکیل یافت.

این نشست با حضور حجة الاسلام محمدعلی مهدوی راد (عضو شورای عالی پژوهش دفتر تبلیغات و سردبیر مجله آینه پژوهش)، حجة الاسلام احمد مبلخی (ریاست پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی و معاون پژوهش دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم) و دکتر محمد رضا وصفی (مدیر کل دفتر مجامع

و فعالیت های فرهنگی وزارت ارشاد) برگزار شد و به مسائلی چون جایگاه کتاب های پژوهشی در سه دهه گذشته و آسیب ها و فرصت هایی که در این حوزه وجود دارد، پرداخته شد.

حجة الاسلام محمدعلی مهدوی راد با اشاره به اهمیت پژوهش های دینی کتاب های پژوهشی را در سه دهه بعد از

انقلاب تقسیم بندی کرد و گفت: «با بررسی سه دهه بعد از انقلاب می توان آنچه را به صورت کتاب درآمده است، از لحاظ ساختاری به سه دسته تحقیق، تألیف و ترجمه تقسیم کرد». بعد به بررسی دو بخش تحقیق و تألیف پرداخت و در تعریف تحقیق گفت: «تحقیق را می توان به معنای شناسایی و ارزیابی میراث کهن دانست، به صورتی که محقق برای این کار باید نسخه های مورد نظر را جمع آوری، نسخه شناسی و ارزیابی کند و سپس به نشر بپردازد».

عضو شورای عالی پژوهش دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم با اشاره به اهمیت میراث کهن گفت: «اگر میراث کهن بازسازی نشود و در اختیار اندیشه های نو قرار نگیرد و ارزیابی نشود، سخن نو و روزآمدی معناست، بنابراین می توان گفت احیای میراث کهن ضرورتی نواندیشانه است» و در ادامه بیان کرد: «اگر نسل، عصر یا جریانی بتواند خود را با میراث کهن به درستی بازشناسی، بازسازی و در خدمت حرکت نو به کار گیرد و فعالیت خود را با آن تجهیز کند، نسل، عصر و جریانی هوشمند است و در مقابل اگر از گذشته و اندیشه های پیشین خود جدا بیفتند سقوط کرده است» و در آسیب شناسی تحقیق و تصحیح گفت: «در حوزه های تحقیق و تصحیح دارای کارنامه درخشانی هستیم، هرچند کاستی هایی را نیز در این حوزه ها مشاهده می کنیم» و «متأسفانه هنوز بسیاری از افراد نتوانسته اند به خود بقبولانند که تحقیق و تصحیح به مراتب دشوارتر از تألیف است و گاهی می بینیم که این کار

جدی گرفته نمی شود، چرا که به درستی اهمیت کار درک نشده است».

حجة الاسلام والمسلمین مهدوی راد آسیب دوم را تک جریانی دانست و گفت: «آنچه تا به حال در بخش تحقیق و تصحیح مورد توجه قرار گرفته است شامل فقه و اصول و بعضاً تفسیر بوده است، در حالی که ما در حوزه های فلسفه و تفسیر کار مهمی انجام نداده ایم، برای مثال با وجود اهمیت تمهید الاصول شیخ طوسی هنوز در این زمینه کار شایسته ای صورت پذیرفته است، پیش از این البته تحقیق و ترجمه ای صورت گرفته و درخور توجه و تقدیر است، اما چنان نیست که ما را از تصحیح و ویرایش مجدد آن بی نیاز سازد» و به کار گرفتن محققان غیرمتخصص در مؤسسات تحقیقی را آسیب و آفت سوم دانست و در بررسی جریان تألیف گوشزد کرد: «در حوزه تألیف آثار نوشته شده و عرضه شده با توجه به آهنگ کلی انقلاب و ادعاهایی که جامعه اسلامی، انقلابی ما دارد و ابزار و میراثی که ما در دست داریم مقبول است اما مطلوب نیست، چرا که مازمانی موقعیت مطلوب داریم که آثارمان در حد قواره میراث، ابزار و ادعاهایمان باشد».

حجة الاسلام مهدوی راد سه مقدمه را در بخش تألیف ضروری دانست و گفت: «در بخش تألیف نیروی انسانی، ابزار تحقیق و فضای تحقیق اهمیت بالایی دارند که در بخش نیروی انسانی ما باید محققانی باسواد، با اخلاص، با توان علمی شایسته و بایسته و دارای روحیه ای خستگی ناپذیر مانند علامه

امینی داشته باشیم و در بخش ابزار نیز باید کتابخانه های مجهز به تمام منابع جهان اسلام در اختیار محققان باشد که متأسفانه در حال حاضر در کتابخانه های ما کمتر از سی درصد منابع در اختیار محققان است».

همچنین وی اشاره کرد: «باید در جامعه فضا برای پژوهش ها و ایده های جدید باز باشد» و در بررسی نقد کتاب های دینی در سه دهه اخیر گفت: «نقد کتاب در حوزه دین در حال حاضر به قدر کافی رشد نیافته است، چرا که ما چندان با نقد آشنا نیستیم و علاوه بر آن آمادگی و تحمل نقد یا روحیه نقدپذیری نداریم».

سخنران دیگر ضمن توجه به پژوهش و اهمیت آن و سیر آن در چند دهه اخیر کارهای پژوهشی را به فردی و جمعی بخش کرد و بیان داشت بیشتر تحقیق ها در دهه اول فردی بود و در دهه دوم به تحقیق های فردی با نظارت جمع می رسیم و در دهه سوم با تأسیس مراکز تحقیقی پژوهش های جمعی شکل گرفت که امید است در دهه چهارم به ثمر برسد و حوزه اندیشه با رشد و تعالی رویاروی شود، دیگر آنکه تحقیقات در دهه اول و دوم خالی از هر نگرشی به تمدن بود، اما در دهه سوم پژوهش ها از توجه به مقتضیات و ملزومات تمدن اسلامی دور نیستند. وی در تقسیم بندی دیگر پژوهش های دینی را از حیث شکل گیری برپایه تراکم اندیشه ها پی می گیرد.

محمدرضا وصفی درباره پژوهش های دینی گفت: «اگر ما به گذشته برگردیم شاهد خواهیم بود که پژوهش های دینی ما